

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 60
Godina XXX
Novembar, 2025.
[str. 241-244]

© Monos 2025

Priče "Bez nišana", novinara Mirsada Čamdžića

Prof. dr. Omer Hamzić

*(uvodna riječ na promociji 44. broja
"Gračaničkog glasnika" 11. 12. 2017. godine u
kojem se Čamdžić prvi puta predstavio kao
majstor kratke priče)*

Radeći kao novinar Mirso Čamdžić je odavno stekao sposobnost da u stvarnim događajima oko sebe ili nekoj ispričanoj priči, običnom kazivanju, dosjetki, pa čak i vicu lahko prepozna "onaj štof", koji uspijeva pretočiti u literarnu formu. Od sasvim običnih događaja, za nečiji ukus suviše grubih, glupih i trivijalnih, i likova, nevažnih, marginalnih, za nečije oko nevidljivih, za nečije uho nečujnih (nijemih), za nečiji intelekt rutinskih i nezanimljivih, zahvaljujući svom senzibilitetu, životnom iskustvu i što ne reći "umjetničkoj uobrazilji" (koje možda nije bio ni svjestan) – on uspijeva "napraviti" zanimljiv, ponekad i uzbudljiv literarni izraz, najčešće u obliku i formi kratke priče, crtice ili koserije, kojoj kao da je bilo pretijesno, pa se iz forme novinske reportažice sama po sebi, "ko zmija iz košuljice" izvukla i preoblikovala u umjetničku formu.

U ovim svojim crticama Mirso Čamdžić bilježi one likove i događaje iz svoje okoline koje je susretao, o kojima je nešto zanimljivo čuo, one koji nose određene karakteristike neobičnosti, uvrnutosti, one događaje i likove "bez nišana". Kad smo se dogovarali o zajedničkom naslovu ovih priča (autor

se nije bio odlučio za naslov), predložio sam mu upravo ovaj naslov "bez nišana", koji najbolje određuje njihovu suštinu. Bez nišana mogu biti i ljudi i događaji, ljudske zgrade i nezgode. Jednostavne se otrgnu, budu neobični, čudnovati, nepredviđeni, "otkačeni", jednostavno bez nišana. Autor je prihvatio moj prijedlog naslova.

Da podsjetimo, mnoge likove "bez nišana" naslikao je naš čuveni komšija, Gradačanin, poznati književnik Hasan Kikić u svojoj knjizi "Provincija u pozadini".

U nekim svojim pričama Mirsad Čamdžić nastupa kao reporter i "vodi" svoje likove s njihovim pravim imenima ili još češće nadimcima, realno pokazujući njihove aktivnosti, pa i događaje oko njih tačno onako kako su se i odigrali. U principu, autentičnost te i takve proze "u dokumentarnom smislu" ne mora biti u koliziji ili pak nespojiva "sa estetskom autentičnošću" tog iskaza. U ovom slučaju, ona može biti primjer konkretizacije principa izmirenja dokumentarističkog i estetskog, može biti primjer prerastanja faktografskog u umjetničko.

Tu se autor pojavljuje kao bilježnik u značenju zebilježivač negdje već ispričane priče koju sluša (i piše) ili događaja koji se odvija dok "teče" priča. Srećom, nije to obično rutinsko bilješkarenje (ili zapisivanje nekog hladnokrvnog istraživača, etnologa, folkloriste) o nečemu što

mu dođe "pod ruku" kao priča "iz druge ruke", već naprotiv, to je jedno nadahnuto kazivanje, nabijeno dramatikom i emocijama, ponekad sasvim pomjereno iz realnosti iz koje je i krenulo. U podlozi svakog od tih kazivanja nalaze se stvarni događaji i likovi iz njegovog okruženja, koje naš Čamac "vodi" pod pravim imenima ili njihovim nadimcima. Za primjer, spomenimo priču "Zovite selam..." u kojoj je jedan od glavnih likova njegov kolega s posla, ovdašnji poznati novinar Hasan Čalić. Radi se, dakle, o "bilješkama s predumišljajem", koje se "pod rukom" ovog autora doimaju kao nadograđene anegdote, humoreske ili kozerije. Tu negdje leži i odgovor na pitanje formalne definicije ove proze.

Bez ikakvog pretjerivanja, ima tu pravih malih remek djela u kategoriji kratke priče, koja pokreću naše emocije ("Prepelice šarenijeh krila"), ima tu dosta onog finog humora, uvrnutosti, blage ironije... To su, uglavnom pregnantno sročeni iskazi i izrazi, sa mnogim primjerima kratkog i preciznog ispisa o likovima i događajima iz kojih se krije obično nenametljiva poruka... Za ilustraciju, navodimo citat iz priče "Prvi put s ocem na ukrašavanje": *Naime, strina je bila od onih žena što se porađaju u hodu jer ih je sram da neko drugi sazna za njihove trudove. Tako je i moja majka rodila mene. Same svoji majstori...*

Bilježeci stvarne događaje i ličnosti, autor ih "reda" (postrojavanja) po

svojoj stvaralačkoj imaginaciji, tako da se njegova narativna struktura doživljava kao neka izmišljena priča, koja je, ma kako to kontradiktorno zvučalo, ispričana o stvarnim likovima i događajima. Ovu nadrealnu kontradiktornost, autor poravnava zdravim humorom i prepoznatljivim ambijentom u koji situira radnju svoje priče. Ponekad je to samo bilješka "bez predumišljaja" – na granici između kratke priče i novinske reportaže koja može biti i dobar predložak za neku buduću dobru novelu ili kratku priču. Može biti i ilustracija za neke krupne historijske događaje, ne samo od lokalnog, već i od šireg značaja. Za primjer se mogu uzeti sve četiri njegove objavljene priče u ovom broju našeg časopisa.

To više nisu obične narodne šege ili crni humor sa periferije, već iskrivljene, izokrenute, izherene slike koje prelaze u groteske nad kojima nam se ponekad više plače nego što nam se smije. Ilustrujemo to završetkom priče "Prepelica šarenijih krila", u kojoj autor sa nekoliko kratkih poteza ispisuje dramu Bosne i bošnjačkog naroda u nekim minulim teškim vremenima.

Mirsad Čamdžić, dakle, piše po motivima, sadržaju i načinu obrade dosta originalnu kratku priču, dopadljivu po jednostavnosti i poruci čitaocu.. Uspješno je obavio "uknjižavanje" običnih zgoda i anegdota (narodne šege) u književno-umjetničku formu kratke priče, pri čemu je kod nekih, u želji da sabije radnju, da je napravi kraću od najkraće, išao u krajnost, približavajući se formi obične crtice ili groteske. Na tom prelazu, iz neke narodne usmene u umjetničku formu možda se, upravo i krije originalnost ove proze.

Zato preporučujem našem Mirsadu Čamdžiću da se puno aktivnije nastavi baviti ovim poslom, otkrivajući nam uvrnute svjetove i likove koje počesto i ne vidimo, zaokupljeni nekim "svojim" kobajagi ozbiljnijim poslovima.

(NAPOMENA: Ovaj tekst napisan je povodom ranijih priča Mirsada Čamdžića koje su objavljene u "Gračaničkog glasnika" (br. 44/22, str. 135 – 141). Pročitane na promociji tog broja, ali do sada nije objavljivane. Donosimo ga u cjelini, jer upotpunjuje uvid u Čamdžićev pripovjedački opus.)

